

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Calendar de inimă

ICOANE PE STICLĂ ȘI OM CU DRAGOSTE DE ELE LA SIBIEL

Biserica „Sf. Treime” din Sibiel, frumos așezată într-o gură de munte, păstrează amintiri de existență de prin secolul al XIV-lea. De atunci ține legătura credincioșilor născuți și crescuți acolo, cu Dumnezeu lor și al părinților și părinților acestora. De atunci și poate și mai din vechime e poarta lor către cer, căci bisericile se zideau de obicei pe locul altora mai vechi, care, ca tot ce e de pe lumea aceasta, îmbătrâneau și trebuiau înlocuite.

În vremea noastră, de mulți ani parohia e păstorită de vrednicul preot stavrofor Zosim Oancea, îndrăgostit nu numai de misiunea lui preoțească propriu-zisă, dar și de frumos. Așa s-a trezit adunând arta iconarilor pe sticlă — specifică Transilvaniei — și i-a venit ideea alcătuirii unui muzeu. A strâns de peste tot ceea ce prisoese credincioșilor, și așa s-a născut „Colecția de icoane din Sibiel”. Este în întregime opera sa.

Când icoanele s-au înmulțit, sosind tot mai multe donații, s-a simțit nevoia de mai mult spațiu. Părintele Zosim Oancea n-a ezitat, s-a și gândit la un nou spațiu, și așa a răsărit clădirea actuală. S-a implicat cu o sumă simbolică în construirea ei, la intervenția noastră și Consiliul Ecumenic al Bisericilor, pe cînd cel ce semnează aceste rînduri era membru în Comisia europeană CICARWS (Intr-ajutoare bisericească).

Astăzi colecția se bucură de un local adecvat. Centrul eparhial a ajutat mult la desăvîșirea lucrărilor, la instalația de încălzire ș.a., dar nimic nu s-ar fi făcut fără zelul și insistențele părintelui Zosim Oancea. Ne bucurăm că ideea sa s-a întrupat, și că icoanele pe sticlă își comunică mesajul de spiritualitate ortodoxă românească, și de artă țărănească românească, atît vizitatorilor din țară, cît și din străinătate. Această artă românească a început de mult să-și facă loc în cultura europeană, și chiar și peste oceane. Noi am încurajat o școală de iconari la mănăstirea Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus. Știm că există una la mănăstirea Prislop și altele în alte părți ca să le numim numai pe cele de bună tradiție.

Noi înșine am susținut o comunicare despre „Teologia icoanelor pe sticlă din Transilvania”, la un Colocviu organizat de „Societatea pentru studiul Sinoadelor ecumenice” din R.F.G. de pe lângă Universitatea din Augsburg. Colocviul s-a ținut la Constantinopol în toamna anului 1987, și sub auspiciile Patriarhiei Ecumenice, cu prilejul aniversării a 1200 de ani de la ultimul Sinod ecumenic (Niceea 787), care a restabilit oficial cultul icoanelor.

De curînd am văzut o interesantă carte, scrisă de un străin despre icoanele noastre pe sticlă, A. Rispoli, ICONE SU VETRO NELLA PITTURA CONTADINA TRANSILVANA (Fabris, ediz. Marsilio, 1987, 114 p. cu 50 de ilustrații) și un articol semnat de Maria Donadeo în „Osservatore Romano” (20 aprilie 1988, p. 3): ICONE SU VETRO DE LA TRANSILVANIA: UN'ARTE PRIMITIVA RICCA DI SPIRITUALITÀ (Icoanele pe sticlă din Transilvania: o artă naivă bogată în spiritualitate).

Studiile românești asupra icoanelor pe sticlă sînt astăzi destul de numeroase. Ele scot în evidență atît caracterul lor bizantin, interiorizat, redus la esențe, cît și pricepera extraordinară și aproape neverosimilă a iconarilor de a folosi metafora și simbolul, în așa fel încît să comunice privitorilor fiorul sacru al înfîlîrii cu realitățile spirituale de dincolo, deși iconarii erau simpli țărani, fără academii de pictură. Sau, poate, tocmai de aceea! Ei au căutat și au știut să facă din icoană nu numai un chip ci, mai ales, o prezență sacră, care să cheme dincolo de culoare și desen, la o incîntare spirituală care să ceară închinarea inimii.

Părintele Zosim Oancea își continuă cu zel acest dublu apostolat: al preoției și al artei. Îi mărturisim toată prețuirea și ne bucurăm de îndoitul său har, pus în slujba sufletelor însetate de mîntuire și de frumos.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Fericitul Augustin:

LA SFINȚII APOSTOLI PETRU ȘI PAVEL

Această zi ne-a închinat-o nouă pămîntului fericitului Petru și Pavel. Nu vorbim deci de niște martiri oarecare fiindcă: „În tot pămîntul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor” (Ps. 18, 5).

Acești martiri au văzut ceea ce au predicat, urmînd dreptatea, mărturisind adevărul, murind pentru acesta.

Fericitul Petru, întîiul între Apostoli, iubitor cu stăruință al lui Hristos, a meritat să audă: „Și eu îți zic ție, că tu ești Petru”. Căci zisese el însuși (mai înainte): „Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu”.

Hristos i-a zis lui: „Și eu îți zic ție, că tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea” (Matei, 16, 16, 18). Pe această piatră a credinței, pe care ai mănturisit-o voi zidi.

Pe ceea ce a zis: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu” voi zidi Biserica Mea.

Tu ești Petru. De la piatră (vine) Petru, nu de la Petru piatra. Astfel (vine) Petru de la piatră, precum creștin (vine) de la Hristos.

Vrei să cunoști de la ce piatră se zide Petru. Ascultă-l pe Pavel: „Căci nu voiesc, fraților, ca voi să nu știți că părintii noștri au fost toți sub nor și că toți au trecut prin mare. Și toți întru Moise, au fost botezați în nor și în mare. Și toți au mîncat aceeași mîncare duhovnicească, și toți aceeași băutură duhovnicească au băut. Căci au băut din piatră duhovnicească care îi urma. Iar piatra era Hristos” (I Cor. 10, 1—4).

Iată de unde este Petru...

Din Saul a ieșit Pavel, din lup miel, mai înainte dușman, după aceea apostol, mai înainte prigonitor, apoi predicator.

A venit (la Ierusalim), a luat scrisori de la căpeteniile preoților ca oriunde va găsi creștini, legați, să-i aducă spre chinuri. A luat, (scrisorile) a plecat la drum, a pornit cu toată încrederea, suflînd ucidere, însetat de sînge, dar „cel care locuia în cer va rîde de el” (Ps. 2, 4). Mergea deci precum este scris, suflînd ucidere, și se apropia de Damasc. Atunci Domnul din cer (i-a zis): Saule, Saule, de ce mă prigonești? Eu sînt aici, eu sînt și acolo (în Damasc). Aici este capul, acolo trupul (Meu).

Așadar, fraților, să nu ne mirăm că ținem de trupul lui Hristos.

„Saule, Saule, de ce mă prigonești? Greu îți este să lovești cu călcîiul în tepușă”.

Te rănesc pe tine, Biserica Mea însă sporește prin persecuții. Și acesta tremurînd și spăimîntîndu-se (a zis): Doamne, cine ești tu? Și Acesta: Eu sînt Iisus Nazarineanul pe care tu îl prigonești.

Îndată a așteptat porunca schimbării: a depus invidia, a pregătit răbdarea. I-a zis deci lui ce să facă. Și înainte ca Pavel să fi fost botezat, a vorbit Domnul către Anania: „Mergi pe această uliță, la acest om cu numele Saul, botează-l că este vas al alegerii mele.

Vasul trebuia să poarte ceva în el, cel care este gol nu folosește la nimic. Vasul este plin, de unde? decât din har.

Anania a răspuns Domnului nostru Iisus Hristos: Doamne, am auzit că omul acesta a făcut multe rele sfinților Tăi. Și acum a luat scrisori de la mai mulți preoților, ca pe orice bărbat va găsi pe această cale, să-i aducă legați. Și Domnul (i-a zis) lui: Eu îi voi arăta cite trebuie să pătimizească el pentru numele meu (Fapte, 9, 16).

S-a cutremurat Anania, auzind numele lui Saul, s-a cutremurat oia cea slabă de faima lupului, deși (se afla) sub mina păstorului.

Iată i-a arătat Domnul acestuia ce trebuie să pătimizească pentru numele Lui.

Apoi l-a întărit prin exercițiu. Insuși (a fost) în lanțuri, însuși în suferințe, însuși în temniță, însuși în naufragii. Insuși Domnul i-a dat pămîntarea, însuși i-a adus la această zi.

O zi a pămîntării pentru amîndoi apostolii: Căci și aceștia doi una erau, cu toate că au pătimit în zile diferite, una erau.

A mers înainte Petru, i-a urmat Pavel.

Primul Saul, după aceea Pavel, fiindcă primul (era) mindru, al doilea smerit.

Saul (vine) de la Saul, prigonitorul lui David cel sfînt. S-a aruncat persecutorul, s-a sculat predicatorul. S-a mutat numele mindrului în umilintă, căci Pavel înseamnă „putin” (în l. latină).

Așadar, cine este Pavel? Să-l întrebăm pe el: „Eu sînt — zice — cel mai mic dintre apostoli” (I Cor. 15, 9).

Prăznuim ziua de sîrbătoare, sfințită de singele Apostolilor.

Să îndrepteze așadar calea noastră în fața Domnului.

Era geroasă, era spinoasă, era aspră calea, dar multora din cei care au trecut li s-a făcut ușoară.

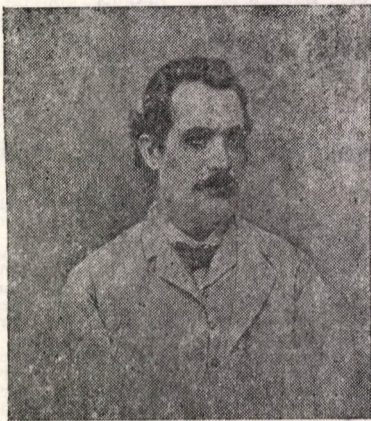
A trecut mai întîi însuși Domnul, au trecut neînfricații apostoli, apoi martirii, copii, femei și copile.

Dar cine era oare în ei?

Acela care a zis: „Fără Mine nu puteți face nimic” (Ioan, 15, 5).

Trad. de drd. Dumitru Bălțaț
P. L. 38, col. 1348—1352

Gînduri în proză și versuri despre Eminescu

— „Mai puțin patetic, neamul românesc simte că și-a asigurat dreptul la „nemurire”, mai ales prin creația lui Mihai Eminescu... Cît timp va exista, undeva prin lume, un singur exemplar din poeziile lui Eminescu, identitatea neamului nostru este salvată. Istoria patetică a neamului românesc a fost „proiectată în eternitate” prin versurile unui poet care a suferit toată viața de sărăcie, unori chiar de foame și a murit... într-un ospiciu... Este o lecție de modestie pe care însăși istoria ne-o dă, nouă tuturor...”

(Mircea Eliade, *Despre Eminescu și Hasdeu*, Iași 1987, p. 56).

— „Darul ce ni s-a făcut prin Eminescu? A apărut în lumea noastră un om, care a înțeles să fie om deplin. Cineva care n-a voit să fie al doilea...”

(Constantin Noica, *Eminescu sau gînduri despre omul deplin al culturii românești*, București 1975, p. 170).

— „Eminescu a iubit egal și statornic poporul său „de țărani”, valorile

produse de acesta, în care a crezut și pe care le-a folosit. Unul din factorii cei mai de seamă care au dat pret neîntrecut personalității și operei sale a fost legătura nezdruclănată, permanentă cu poporul. Aceasta a fost temelia pe care s-a ridicat edificiul gîndirii, credințelor, creației eminesciene... Chiar în anii petrecuți în străinătate, el are mereu ochii ațintiți asupra țării, prelucurează materialul folcloric strîns și lucrează la creșterea conștiinței și culturii românești. Mereu are în fața ochilor poporul acela minunat... Mereu se trudește să-l cunoască... și să-i exalte ființa...”

Nimic nu exprimă mai întreg legătura acestui poet național cu ființa poporului său decît cuvintele pe care el însuși le-a scris, într-o clipă din acelea rare de conștiință lucidă asupra geniului său ațît de reprezentativ: „Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor, cum soarbe soarele un nor de aur din marea de amar...” (Zoe Dumitrescu-Busulenga, *Eminescu*, București, 1963, p. 270, 278):

— „tot sufletul neamului, cu adîncul adîncului, cu freamătul codrului, cu mireasma ierbilor, cu fugile cerbilor, cu fiorii piscului, cu legile singelui, iată-l viu, cum altul nu-l, înmîit peste măsură în lunetea-i făptură sub Cealiul frunții lui”.

(Aron Cotrus, *Eminescu*. Din volumul „Versuri”, București 1985.

— „Face parte din străbunii care Mi-au dat viață, m-a-nvîtat să cînt. Fără el aș fi trecut prin lume. Ca atîtea umbre pe pămînt.

Cînd va fi să plec și eu odată. Către steaua care mi-o visez, Cît i-ar fi de depărtată steaua, Mă voi duce să-i îngenunez...”

(Virgil Carlanopol, *Mihai Eminescu*. Din vol. „La ceasul de taină”, București 1986, p. 148).

D. A.

Rolul presei ardelenne

În timpul revoluției din 1848

Presă transilvană a jucat un rol deosebit în toate fazele revoluției pașoptiste, evidențindu-se cu pregnanță în lupta efectivă pentru concretizarea planurilor de solidaritate și unitate națională, bazată pe legăturile vechi și traicnice ale românilor din toate provinciile istorice, care întotdeauna s-au ajutat reciproc în procesul de realizare a lor istorice.

În deceniile anterioare revoluției, ca urmare a dezvoltării conștiinței naționale, a sporit interesul pentru cunoașterea reciprocă a românilor din cele trei provincii istorice, ca modalitate de surmontare a îngrădirilor politice. În acest sens, un rol hotărîtor l-a jucat presa din Transilvania, menită să fie instrument de coeziune în întreaga lume românească și mijloc de consolidare a legăturilor dintre toți românii.

Presă ardelenă era reprezentată pe atunci de „Gazeta de Transilvania” și „Foia pentru minte, inimă și literatură” din Brașov, „Organul Național” și „Învățătorul Poporului” din Blaj, precum și „Amicul Poporului” din Pesta. În special, foile brașovene erau preocupate de oglindirea diferitelor evenimente sociale, politice, culturale din întreg spațiul etnic românesc din care au avut colaboratori și abonați.

Românii de la sud și est de Carpați vedeau în „Gazeta” un refugiu de a scrie ceea ce simțeau, și un organ politic prin care se dezvoltă duhul național. Tot astfel „Foia” a devenit cel dintîi periodic „panromânesc”, care insera informații despre toți românii, în spiritul „culturii românești unice”. Ambele foi brașovene au devenit principalele organe de vehiculare a culturii naționale și a ideilor moderne presărate în numeroase studii, articole, recenzii, note și comentarii inserate în coloanele lor. Prin preluarea unor opere editate la București și la Iași, foile lui Barițiu pun în contact intelectualii din Moldova și Țara Românească cu aceia din provinciile românești stăpînite de Habsburgi.

Vorbînd de legăturile între români, în fața desfășurării revoluționare din occidentul Europei, „Gazeta” (martie) comentează poziția grupului studios al „moldovo-muntenilor” din Paris, în frunte cu N. Bălcescu, care, însuflețit de revoluția franceză și pe baza unui „program revoluționar”, s-au hotărît să vină în țară spre a contribui efectiv la declanșarea revoluției românești.

Românii transilvăneni au fost preocupati de renașterea politică a Țării Românești și Moldovei. La acuza românilor ardeleni că nu distribuie suficiente informații despre Principate, „Gazeta” din 19 aprilie îi asigură că tot timpul a fost preocupată de soarta confrăților lor din cele două țări românești. Dar evenimentele politice din Principate erau văzute peste mări prin prisma luptei pentru abolirea protectoratului țarist. Foile brașovene s-au anga-

(Continuare în pag. a 2-a)

Prot. Ieremia B. Ghita

Schitul IEZERUL

al XIV-lea, în cadrul puternicului curent de reînviore a monahismului ortodox, cunoscut sub numele de isihasm. Se știe că, în această perioadă, isihasmul s-a dezvoltat în locurile liniștite din munții noștri, pe care călugării îi găseau potriviri pentru practicarea Rugăciunii lui Iisus („Doamne, Iisus Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”) și pentru contemplarea luminii taborice.

Din actul de donație al ieromonahului Macarie, se constată că numărul ostentorilor de la Iezerul, la data respectivă, nu era prea mare. Însă la începutul secolului al XVI-lea, într-un hrisov emis în luna mai 1501, de voievodul Radu cel Mare (1495—1508) către „sfinții hram ai sfinții și slăviți Preaobrajenii a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos al Mănăstirii Iezer”, se vorbește despre cei „ce trăiesc într-însa cinstiții și dumnezeiești călugări”. Documentul întărea, la cererea egumenului „chir Agaton” daniile primite pe vremea „sfinților răposaților naintași și binecinstiților strămoși, fostii hitori”. De asemenea, la 6 iulie 1512, voievodul Neagoie Barabab (1512—1521) emite un hrisov pentru „năstavnicul Mănăstirii Iezer chir Macarie”, probabil donatorul vechi către Mănăstirea Govora, despre care se știe că era un cărturar, înzestrînd schitul cu mai multe cărți. Voievodul, prin actul său, acordă sprijin din „agoniseala domnească a județului Romanat”, pentru întretinerea obștii monahale care trebuia să fie destul de numeroasă, întrucît s-a apelat la ajutorul domnitorului.

Potrivit unei legende locale, consemnată de Arhimandritul cronicar

Chiriac Rîmniceanu — fost elev al școlii de la Mănăstirea Bistrița — viața schitului Iezerul a avut un sfîrșit tragic. El relatează că „un nemeș păgîn”, cu „o ceată de unguri”, a trecut munții Carpați, au distrus așezămîntul monahal și au ucis „vreo 300 de călugări”.

Cert este că, pe la mijlocul secolului al XVI-lea, la Iezer era un schit cu hramul „Întrarea în Biserică”, ridicat de voievodul Mircea Ciobanul și Doamna Chiajna. Dintr-un document, constatăm că noul ctitor donează „sfinții mănăstiri, să-i fie anume Poenarii tot, cu tot hotarul și cu toți rumânii și cu tot venitul de peste tot hotarul, și un loc de metoh și un vad de moară în hotarul domniei mele în Rîmnic, și 16 taleri bani de la Ocna domniei mele cea Mare”, precum și provizii din domeniile voievodale pentru întretinerea personalului monahal. Ajutoare asemănătoare, conștînd din moși și vite, i-au acordat și urmașii, cum a fost Petru cel Tânăr (1559—1568), „fiul Miricii Voevod”.

Potrivit tradiției, însuși domnitorul Unirii, Mihai Viteazul (1593—1601), după ce și-a refăcut forțele armate

la Mănăstirea Bistrița, în drum spre Transilvania, trece pe la schitul Iezerul, unde lasă în păstrare rezervele vesticilor sale. După uciderea mișlească din ordinul lui Gheorghe Basta (19 august 1601), de pe Cîmpia Turzii, schitul Iezerul a fost prădat de „năvălitorii unguri” care au jefuit vesticria voievodului martir. N-ar fi exclus ca tragicul eveniment să fi generat legenda consemnată de Chiriac Rîmniceanu. Amintirea acestor fapte regretabile se păstrează pînă astăzi în toponimia locală, care indică „Iazul sașilor”, unde ar fi posibîl năvălitorii, și „Crucile Moșilor”, pe malul rîului Cheia, la aproximativ 500 m de schit, unde au fost îngropate trupurile monahilor căzuți victimei sașilor căutătorilor de îmbogățiri nedrepte.

În sprijinul acestei tradiții, ar veni și faptul istoric că, în cursul secolului al XVII-lea, documentele nu consemnează schitul Iezerul. Iar la anul 1692 era pustiu, nelocuit, măcar un călugăr cu alt om pămîntean, și biserică era surpată de tot”.

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhim. Veniamin Micte

Cântecul Gintei Latine

(110 ani de la premiarea imnului gintei latine)

În luna mai 1878 Societatea pentru studiul limbilor romane din Montpellier, premia poezia lui Vasile Alecsandri, „Cântecul Gintei Latine”, imnul gintei latine.

Premiul consta dintr-o cupă mare simbolică de bronz și era oferită de „Escolenta s. d. A. Quintana y Combes, president al Jocurilor florale ale limbii catalane de la Barcelona”.

Juriul care a acordat premiul era format din poetul Frédéric Mistral (laureat al premiului Nobel pe anul 1904), Touroulon, Obederanu-Georghide Mihail, și Ascoli.

„Știrea a produs atunci senzație și a dezlegat resorturile entuziasmului, decizia juriului se streșinea asupra națiunii române iar națiunea română a simțit îndoierea să-și sărbătorească poetul. Municipalitatea leșeană a boțea o stradă cu numele lui Alecsandri, a votat 5.000 lei pentru un bust al scriitorului și l-a proclamat cetățean de onoare. La Teatrul Național din București (3 iunie 1878) s-a organizat o festivitate în cadrul căreia un cor de 200 persoane a intonat imnul premiat” (V. Alecsandri, *Doine și lăcrimioare*, Prefață de Paul Cornea, Editura Minerva, București, p. LIX).

Poezia a fost transpusă pe muzică de compozitorul Marchetti din Roma datorită dr. Mihail Obederanu-Georghide (1839—1885) diplomat român, reprezentant al nostru, în acel timp, la Roma.

Compoziția maestrului Marchetti a fost cântată la Montpellier cu „mult succes, în prezența a 60.000 de auditori” (Constantin Simionescu *Centenarul „Gintei Latine”* rev. „Flacăra” nr. 21/1198 din 25 mai 1978).

Revista „Familia” din Oradea nr. din 16 iunie 1878 scria: „V. Alecsandri, tocmai când îl credeam ajuns în treapta cea mai înaltă a măririi sale, deodată s-a urcat și mai sus, la o înălțime și mai mare și dimpreună cu sine a înălțat și națiunea sa în stîmă și admirățiunea lumii civilizate”.

Imnul gintei latine a fost cântat în septembrie 1889, la Ploiești, cu ocazia închiderii Congresului Național al studenților din România, la care „fapt semnificativ, delegații studenților transilvăneni au fost purtați în triumf” (Constantin Simionescu — art. cit.).

Imnul gintei latine a fost publicat și în România și avea tipărit pe partitură următoarele cuvinte: „CANTUL gintei latine. Le chant de la race latine. Poesia de V. Alecsandri. Premiul de la Montpellier. Musica de Maestro Marchetti. Reducțiune pentru piano. Proprietatea editorului. Constantin Gebauer, București. Furnizor al Curții”. Conținutul scrisului era încadrat într-un desen.

Partitura cu imnul gintei latine a circulat și la Sibiu, nu numai printre români ci și printre sași. Partitura anexată am găsit-o într-o bibliotecă a unei familii de sași, care a locuit în casa Haller. Se pare că partitura este la prima ei tipărire.

V. Alecsandri a primit premiul în 1882, în Franța, fiindu-i înmănat de poetul Frédéric Mistral. Cupa de argint se află în prezent la Muzeul de istorie a Republicii Socialiste România. Ea a fost donată Academiei Române de fiica poetului, Maria Bogdan, în anul 1932. (C. Simionescu, art. cit.).

I. Droc

Rolul presei ardeleni în timpul revoluției din 1848

(Continuare din pag. 1-a)

Într-o campanie publicistică pentru înălțarea acestui obstacol extern. În felul acesta ele satisfăceau, pe de o parte, curiozitatea cititorilor din Transilvania, iar pe de altă parte pleadau pentru legitimarea revoluției înăbușite în fașă în Moldova, dar în stare de erupție în Tara Românească. Combătând amenințările puterilor protectoare și legitimând drepturile Principatelor la revoluție, foile lui Barțiu s-au străduit să însuflească încrederea și curaj conaționaliilor lor de la sudul și estul arcului carpatic. „Gazeta” (aprilie) înfățișă publicistica din Iași și București și așa din pasivitate și să procedeze la reforma structurilor social-politice ce se impuneau cu stringență.

Presă ardelenă a salutat revoluția din 1848 și a fost activă la pregătirea și formularea programelor ale Adunării de la Blaj, pe care o consideră un prolog al libertății și unirii tuturor românilor. Foile brașovene au remarcat afluența românilor de la sud și est de Carpați la această mare manifestație națională și politică a românilor, cel mai mare eveniment din istoria modernă a lor. Cu adevărat foile lui Barțiu au fost un instrument de difuzare a celor mai ardente idei de emancipare națională.

Între Adunarea de la Blaj și izbucnirea revoluției muntene, publicistica din Transilvania adoptă o atitudine de încurajare a țării în revoluție. „Gazeta” pledează pentru constituirea unui stat național independent și neutru. Din aceste motive, autoritățile muntene au luat măsuri de întrerupere totală a legăturilor cu Transilvania, spre a evita contaminarea. În ciuda măsurilor de a limita difuzarea ideilor revoluționare din Transilvania, acestea au pătruns adânc în Tara Românească. Într-o corespondență din București din 28 mai publicată în „Gazeta” se sublinia că „rezultatele congresului de la Blaj ne puseră pe toți în uimire. Am binecuvântat cerul, care a adus asemenea timp, spre a se învecina și românii de drepturile omnilor civilizate. Dea Domnul ca cele începute să se încoronizeze cu cele mai dorite isprăvi”. Românii din Tara Românească sub influența presei ardeleni cereau ca toată țara să se acopere de cuburi de propagandă revoluționară.

Revoluția din Tara Românească (21 VI—25 IX) a fost acceptată în Transilvania. Presă se transformă într-o autentică oglindă a desfășurării revoluționare de la București. Reflecția revoluției muntene a fost o acțiune conștientă. Redactorul foilor brașovene precizează: „Foile mele urmăresc pas cu pas toate evenimentele noastre și toată desfășurarea dramei”. Grație modalității obiective și rapide în care se făcea ecoul stirilor din Tara Românească, „Gazeta” și „Foala” s-au bucurat de o mare popularitate, munteni și septindru-le cu „mare interes”. Ele aveau misiunea „să fie pregătitoare a opiniei publice”.

Necesitatea revoluției era afirmată de foile brașovene și pentru combaterea unor păreri opuse venite din partea protectorilor. „Foala” combate afirmații conform cărora „urzitorii revoluției au prăvălit țara către o prăpastie unde nu găsești decât dezordine și mizerie”. Foile lui Barțiu au fost și un puternic organ de combatere a reacțiilor interne. „Gazeta” atacă viguros pe boierii conservatori ca unii care dau dovadă de „mestăciță și servilism de spirit tiranic și lipsă de patriotism”. În acest context de revendicare legitimă împotriva proprietății clăcașilor, principiu fundamental inserat în programul revoluționar. „Gazeta” discredita boierii care comploteau din exil cu foile reacționare externe împotriva revoluției, vînzînd „patria pentru interesul privat”.

Plasîndu-se pe poziția de susținători ai revoluției și de

combatere a reacțiilor externe, presa ardelenă arată că a sosit epoca eliberării popoarelor, care nu mai pot fi ținute sub despotismul oligarhilor. În acest sens inoculează cititorilor de pretutindeni doze mari de optimism, prezentîndu-le popoarele europene angajate în revoluție.

Românii din Transilvania au stat în slujba revoluției muntene pe plan organizatoric și al instalării regimului revoluționar. Tara Românească avea nevoie de frunțișii transilvăneni spre a lucra „în cauza națională”. Se preconiza ca „toți bărbații cu capacitate însemnată” să se reunească la București și să acționeze de aici pentru cauza generală a tuturor conaționaliilor. În acest sens „Gazeta” aprecia că „soarta națiunii române se va hotărî la București și în Iași, iar nu la Cluj, nici la Blaj, nici la Buda”.

Între transilvănenii „exaltați și fanatici” aflați în Tara Românească pentru susținerea revoluției se afla și călugărul Varlaam, stabilit în Scheii Brașovului, care saluta revoluția printr-un înflăcărat apel publicat în „Foale” și arhim. Dionisie Romano, care a organizat reuniuni revoluționare mai mari, încheiate cu Te-Deum.

Înăbușirea revoluției și dubla ocupație a Moldovei și Țării Românești au găsit ecou în presa ardelenă, care s-a angajat să dezvăluie „călățele drituri ale ambelor surori” și să arate ilegalitatea ocupației turco-tariste, considerată „o crimă deosebită catastrofală”. „Foala” din 28 octombrie denunță ilegalitatea comisiei de ocupație, împotriva ziarului „Vestitorul Românesc” care aducea elogii ocupațiilor. De asemenea ea arată că prin forța baionetelor străine a fost impusă o Căimăcănie. Omagînd pe Gen. Gh. Magheru, care s-a pronunțat împotriva acestuia, „Gazeta” scria: „Așa, brave bărbat, așa se apără patria, nația și drepturile ei în contra tiranilor”.

Foile lui Barțiu sînt interzise în Principate. În 2 decembrie „Gazeta” a semnalat măsurile drastice pentru circulația și lectura ei în Tara Românească. Gh. Barțiu exclamă: „Ce putere fermecătoare are această gazetă pentru turcii de se înspăimîntă de ea”.

Presă de peste munți a combătut și încercarea autorităților de ocupație de a adormi vigilența opiniei publice prin anunțarea unor reforme sociale. „Gazeta” denunță tentativa de a înșela pe români spre a-i face să suporte mai ușor regimul ocupației străine.

Revoluția a contribuit considerabil la dezvoltarea și afirmarea conștiinței naționale în întreg spațiul geografic locuit de români, în sensul că ei constituie o națiune omogenă și unitară. „Gazeta” contribuie și ea la explicarea conceptului de națiune. În numele acestei națiuni „moldo-muntenii” din Paris abordează tricolorul, simbolul unității întregii națiuni.

Un accent deosebit este pus în timpul revoluției pe cultivarea trecutului istoric. Într-o corespondență din București inserată în „Gazeta” se releva că românii sînt autentici urmași ai „divului Tralan” și că singele roman nu încetează să circule în vecele lor”. La rîndul ei „Foala” arăta că moldovenii sînt urmașii „măreților romani”, avînd calități „ale vechilor străbunilor”.

Revoluția a relevat și dreptul națiunii române la existență politică. Un corespondent al „Gazetei” condamna intrigile tariste care negau „clar naționalitatea” tocmai într-o epocă de renaștere pînă și a celor mai slabe și mai adormite etnii”.

În timpul frământărilor revoluționare românii năzuiau spre o Românie întregită, spre restaurarea Daciei. „Gazeta” din 31 mai menționa: „Românii din toate unghiurile să se răcoale și să alerge la armă”.

Presă ardelenă a circulat în tot spațiul românesc. Prin ea s-a răspîndit ideea că românii de pretutindeni sînt o națiune cu dreptul politic de a se organiza politic, de a trăi într-un stat liber pentru împlinirea rosturilor sale istorice.

Sfîntul ierarh Ghelasie de la Rîmeți

Apariția lucrării de hagiografie românească: „Sfinți români și apărători ai legii strămoșești”, lucrare coordonată de I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei și tipărită în editura Institutului Biblic și de Misiune al Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române, cu binecuvîntarea Preafericitului Patriarh Teoctist, în care este prezentată succint viața Sf. ierarh Ghelasie de la Rîmeți, ne oferă prilejul de a zăbovi în cele ce urmează asupra unor tradiții locale cu privire la viața și nevoitele acestui ierarh de numele cărui se leagă confirmarea organizării superioare bisericești din Transilvania, începînd cu anul 1377 cum atestă o inscripție de pe cel de al doilea strat de pictură.

Viața, nevoitele și buna mireasmă duhovnicească pe care Sf. ierarh Ghelasie a revărsat-o prin harul lui Dumnezeu asupra Sfintei noastre Biserici și a tot norodului transilvănean, nu au fost consemnate de istoriografia Bisericii românești, numele său fiindu-ne cunoscut tîrziu, după anul 1978, cînd la îndemnul nostru, un grup de specialiști în frunte cu regretatul prof. Vasile Drăguș și cercetătoarea Liana Tugeanu, au putut citi o inscripție veche de pe cel de al doilea, din cele 8 straturi de pictură, cu ajutorul unor procedee moderne cu raze infraroșii, în care era pentru prima oară pomenit numele Sf. Ghelasie, ca arhiepiscop al Transilvaniei la acea dată, 1377, precum și al zugravului Mihai de la Crișul Alb reprezentant al artei picturale din acea vreme.

Importanța descifrării inscripției a fost hotărîtoare în cunoașterea numelui primului ierarh și așteptarea organizării bisericești de rang arhiepiscopal în Transilvania, în sec. XIV. În baza acestei descoperiri, a fost pusă în lumină o etapă importantă din istoria poporului român din Transilvania și a Bisericii sale, așezîndu-se pe a vădit cel mai vajnic apărător al ființei etnice a neamului nostru, singurul far călăuzitor în bezna asupririi multiseulare a românilor din acest colț de țară, amenințați în patrimoniul cel mai sacru al ființei lor de neam: al credinței moștenite de la înaintași și al conștiinței obșirșiei și memorii sale.

Dar dacă Sf. ierarh Ghelasie descinde în istoria scrisă a vieții noastre bisericești atît de tîrziu, în tradiție, în viața duhovnicească a credincioșilor transilvăneni, numele său a fost pomenit încă din îndepărtate vremi, din veac în veac, ca o lumină a lui Dumnezeu, pînă în zilele noastre, spre mărturie a nevoitelor sale cele pentru Dumnezeu și pentru poporul său obidit, nevoite prin care a picurat mireasma sfințeniei sale în potirul Bisericii ortodoxe românești. Viața și strădanile sale s-au înfrînt cu cele mai curate, mai sfînte și mai netrecătoare năzuințe ale păstorilor săi.

Ne spun vechi izvoade că geto-dacii, strămoșii poporului român, erau un popor de o adîncă religiozitate. Încă din timpul vieții Mîntuitorului, scriitorul Strabo spunea despre neamul geto-dacilor, că „rîvna religioasă a fost de cînd lumea caracterul precumpănitor al firii lor” iar nu mult mai tîrziu, Tacitus, un istoric roman, scria despre credința lor: „El cred că sufletele morților se întorc pe pămînt, iar dacă nu se mai întorc, ele totuși nu pier, ci trec într-o lume mai bună”.

Cu asemenea concepții înalte, cu o moralitate ce punea în mirare prin curăția ei, celelalte popoare ale lumii antice, părinții neamului nostru au îmbrățișat, din primul veac creștin, credința în Hristos, din predania Apostolului neamurilor și din propovăduirea Sf. Apostol Andrei, misiunea apostolică a acestora fiind împlinită și continuată de ostașii și coloniștii romani aduși în Dacia, înclt poporul român în formare a cunoscut odată cu nașterea sa, și credința creștină. Iar despre viabilitatea creștinismului pe teritoriul Patriei noastre ne dau mărturie vestigiile paleocrestine: gemma din Dobrogea (sec. II), cu scena răstignirii și cuvîntul simbolic IHTYS, gemma de la Potaișa (sec. III—IV), opaițele de la Alba Iulia (sec. III), gemma de la Alba Iulia (sec. IV), donariul de la Bertan (sec. IV), vasul ceramic de la Moigrad (sec. IV) și atele.

Odată cu formarea organismelor prestatale românești (voievodate), în sec. VIII—IX au început să se contureze și unele organizări bisericești în cadrul acestora, episcopii ortodoxe, dintre care putem aminti pe cele de la Alba Iulia, Dăbca, Biharia și Cenad-Morisenă, peste unele suprapunîndu-se episcopii catolice, începînd cu zorii milenului al doilea, cînd peste Transilvania s-au abătut norii grei de furtună ai stăpînirii străine. Astfel, voievozii ne erau străini, așezîndu-se și credința lor. Locul voievozilor români l-au luat ierarhii bisericii noastre: „Vlădici umili și simpli, în străie de la țară, / Cutreerau Ardealul din zori și pînă-n seară, / Nămeții înfrîntîndu-i și viscolice toamne, / Purtînd merinde strînsă în slovele „Bucovnei”.

Pe umerii lor adeseori firavi, acești vlădici purtau pe lingă sfințitul omofor și greaua povară a destinului acestui neam, din lipsa voievozilor, îngrijindu-se în locul lor de soarta poporului român, tîmnd scaune de judecată cu putere voievodală, mingînd și călăuzînd poporul dreptcredincios prin învîforările vremurilor, din locurile unde se retrăgeau din caiea urgilor, în peregrinările lor de la Alba la Dăbca, Rîmeți, Humedoaara, Feleac, Prispol, Geoagiu, Lan-cram, Ineu, Vad, Maramureș, Lipova, etc.

Unul din aceste locuri unde flîntă Așezîmintul vlădicesc transilvănean în peregrinările lui, a fost și vechea mănăstire Rîmeți, din cetatea de cremene a munților Apuseni, de unde la mică distanță de Rîmeți, în sec. XV—XVI a flîntat un alt așezîmint românesc: Episcopia Geoagiului.

Cînd va fi fost ales monahul Ghelasie arhiepiscop al Transilvaniei, încă nu putem ști. Inscriptia amintită ne mărturisește însă că la leatul 1377, era arhiepiscop aci, la Rîmeți.

(Continuare în pag. a 4-a)

EMILIAN
Episcop al Alba Iuliei

Protopopul VASILE SAFTU — 125 de ani de la naștere

Ideea de unire și unitate națională a străbătut întreaga noastră istorie, înscrind pe altarul luptei pentru desăvîrșirea ei numeroase personalități, care prin gîndirea lor progresistă, patriotică, au răspuns cu fapta și cugetul la realizarea ei. Printre aceștia se află și protopopul dr. Vasile Saftu.

Născut la Brașov, la 12 iunie 1863, frecventează școala elementară și gimnaziul „Andrei Șaguna” din orașul natal, după care, între 1881 și 1884 urmează cursurile Institutului Teologic Andrean din Sibiu. În anul 1889 își susține teza de doctorat la universitatea din Leipzig, obținînd titlul de doctor în filozofie.

A funcționat ca profesor la o școală particulără din București, iar apoi, pînă în 1894 a fost director la gimnaziul real din Turnu Măgurele, nou înființat, unde a organizat treptele învățămîntului, îngrijindu-se și de asigurarea cadrelor.

Între anii 1894—1896 a fost profesor la Institutul Teologic din Sibiu, bucurîndu-se de aprecierile tuturor, urmind a fi numit preot la biserica Sf. Nicolae din Scheii Brașovului începînd cu anul 1897. Ca preot la această biserică a apărut cu zel interesele ei și ale obștii, în momentele grele prin care au trecut și în acest sens a apelat de mai multe ori la cunoscutul avocat Titu Maiorescu pentru susținerea acestor cauze. În arhiva muzeului bisericii Sf. Nicolae se află o bogată corespondență a celor doi distinși bărbați. Cu devotament se va îngriji și de școala care funcționa pe lingă această biserică, considerată a fi prima școală românească din țară.

Datorită activității sale prestigioase în domeniul învățămîntului, protopopul dr. Vasile Saftu va fi numit episcop militar și inspector al clerului de armată din întreaga țară, înmoleșul ierarh dovîndu-și pe mai departe nemărginita sa dragoste de neam și țară.

Caracterul lui dîrz de om hotărît și drept vor determina preotimea brașovenească ca la 17 februarie 1911 să-l aleagă pe protopopul dr. Vasile Saftu ca protopop al Brașovului.

Patriot desăvîrșit, cu dragoste de poporul din care făcea parte, Vasile Saftu va suferi, datorită persecuțiilor

la care era supus din partea autorităților vremii. Semnificativ este faptul că a doua zi după declanșarea luptei pentru întregirea neamului, în 15 august 1916, este arestat pe motivul „simpatizării manifestată față de intrarea armatei române în război”.

Cînd, la 2 noiembrie 1918 este constituit Sfatul Național Român din Tara Birsei, format din 35 de membri, președinte al acestuia va fi ales protopopul Vasile Saftu. În această calitate sprijini numeroase acțiuni filantropice pentru ajutorarea celor care sufereau în închisori din cauza susținerii unirii românilor într-un stat național. Între membrii Marelui Sfat Național Român, aleși în adunarea de la Alba Iulia, figurează din rîndurile reprezentanților brașoveni și protopopul Vasile Saftu. Acesta va aduce pe meștegurile brașovene marele sentiment de înălțătoare trăire patriotică, manifestată la Alba Iulia pentru realizarea unității naționale.

În același context o contribuție remarcabilă o va avea distinsul protopop în așa zisul „Imprumut Ardeleanesc”, scriind tuturor parohilor din Tara Birsei să contribuie și „să sprijine Statul Român pentru care ne-am jertfit totul”.

După 10 zile de la istoricul act de la 1 Decembrie, petrecut la Alba Iulia, armata română va fi primită cu entuziasm de locuitorii Brașovului. Cel care va organiza în mod exemplar cu un înalt simț patriotic, această primire va fi președintele Sfatului Național din Tara Birsei, protopopul Vasile Saftu.

Ca o încununare a activității sale pe tărîm bisericesc și național, protopopul dr. Vasile Saftu va fi numit episcop militar și inspector al clerului de armată din întreaga țară, înmoleșul ierarh dovîndu-și pe mai departe nemărginita sa dragoste de neam și țară.

Viața marelui luptător pentru drepturile compatrioților săi se va întrerupe în anul 1922, lăsînd în urma sa un nume înscris cu litere de aur în istoria românilor brașoveni în perioada luptei pentru desăvîrșirea unității naționale.

Pr. Faust Remus

Schitul Iezerul

(Continuare din pag. 1)

Meritul pentru reînvierea schitului Iezerul revine marelui anahoret Antonie schimonahul, numit de savantul Nicolae Iorga „sfinț românesc din secolul al XVII-lea”, a cărui viață sfințită s-a păstrat din generație în generație, pînă astăzi, în amintirea credincioșilor din împrejurimile schitului.

Negustor în tinerețe, viitorul schimonah Antonie a cerut episcopului Ilarion al Rîmniceului (1693—1705) să-l tundă în monahism, cu dorința de a se retrage la sfințitul Munte Athos (Grecia). Episcopul i-a împlinit prima dorință, dar nu i-a dat binecuvîntare să plece din țară. Atunci, proaspăt călugăr a ales stăruirea Iezerului, închinînd schitului toată agoniseala negustoriei sale, „neopînd pentru sine nici măcar un ban”. A reparat biserica și chiliile, unde s-au adunat multime de călugări. Aceste fapte au fost consemnate în pisană așezată deasupra ușii, unde citim: „Acestă sfinț biserică, unde se prăznuiește Văvedenia, făcut-o-au dintru înții răposatul Mîrcșa Voevod cu Doamna sa Chlajna 7061 (1553), și prin vreme, din neaștere s-au surpat, iar mai pre urmă s-au prefăcut de iubitorii de Dumnezeu chir Ilarion episcopu, ajutorînd și Antonie schimonah, iar acum în zilele părintelui chir Damaschin episcopul Rîmniceului s-au zugrăvit și s-au înfrumusețat pe dinlăuntru așa și pe dinafară de smerit eromonah chir Nicolae sin Nicoli ot Teiuș. Meseta martie, dni 9, leat 7223 (1715)”.

După ce a statornicit viața călugărească în schit, Antonie schimonahul a numit egumen pentru conducerea și povăzirea obștii, apoi s-a dăruit într-o peșteră din dealul estic, la vreo 3 km de schit, o chiliie cu bisericuță. Acolo a petrecut 28 de ani într-o așeză desăvîrșită. Viața lui, scrisă și păstrată la loc de cinste în Pomelnicul schitului, ne informează că purta „briu de verigi de fier împrejur trupului sfințel sale și mîncarea îl era, la al treilea oas, pîine tocită cu măsură”. A trecut la cele veșnice în anul 1720, fiind așezat în groapa dinainte pregătită lingă peșteră. Mormîntul său a devenit un loc de venerație, atît pentru călugări cît și pentru credincioșii din jur. În 1867, Sfințitul Calinic, episcopul Rîmniceului (1850—1869), a mers la Iezer ca să-l ridice osemintele și să le așeze în biserica schitului, dar în noaptea premergătoare zilei stabilite pentru deshumare s-a prăbușit o stîncă peste mormînt. Sfințitul episcop a considerat aceasta drept un semn ceresc și a renunțat la intenția sa. Trebuie menționat că, în anul 1955, schimonahul Antonie a fost propus pentru canonizare, adică trecerea oficială în rîndul sfinților recunoscuți de Biserică.

După restaurarea și rînduiala stabilită de schimonahul Antonie, schitul Iezerul s-a bucurat de grija deosebită a Eparhiei Rîmniceului. Astfel, episcopul cărturar Antim

Ivoreanul (1705—1708) sprijină redobîndirea vechilor posesiuni de lingă Olă, iar Damaschin Dascălul (1708—1725) contribuie la pictarea bisericii.

În timpul stăpînirii austriece din Oțtenia (1718—1739), Iezerul i-a fost supus juridic altor mănăstiri, cum s-a întîmplat cu majoritatea schiturilor, rămînd independent. Totuși autoritățile civile și-au păstrat dreptul de a-l controla, de a-l folosi ca adăpost pentru armată și de a numi stareți. Totodată, l-au inventariat toate bunurile, întocmind un Catalog, din care constatăm că, în Vatachia Căesariana, schitul Iezerul avea Pletelu, o via la Troiant, zeceulă la Păușești, drepturi de sar, la Ocelele Mari, precum și proprietăți agrare la Copăceni, Arpui, Poenari și Poganiu.

De-a lungul secolului al XVIII-lea, schitul Iezerul a cunoscut o continuă înflorire, încît reușește să înființeze schitul Bradu, păstrat sub ascultarea sa pînă în secolul actual cînd a fost transformat în biserică parohială.

Între anii 1865—1870, ieromonahul Dositei Cheianul restaurează biserica, iar în 1881, egumenul Nicandru aduce alte îmbunătățiri bisericii, mai ales la pictură și mobilier, după cum se constată din pisană așezată atunci: „Acestă sfinț biserică s-a împodobit cu zugrăveală precum și cu alte reparații, cum se arată mai jos: adon zugrăvit din nou, în altariu doi anahore, poalele pe la străni și icoanele împărătești și pisană prescrie, pardoseala la biserica cu scînduri, jeturile, usa, stîlpii cu pervasuri, toate din nou. S-au făcut cu toată cheltuiala și osîrdia sfințel sale părintelui Nicandru monahul îngrijitorul acestui sfinț schit Cheia, cu blagoslovenia P. S. Sale Iosif Episcop Rîmniceului, la anul 1881 august 26. Moisi zugrav”.

Cu ocazia vizitelor canonice, episcopul Ghenadie Enăceanu al Rîmniceului (1886—1898) trece în anul 1890 și pe la schitul Iezerul, găsînd „înălăuntrul zidurilor un singur călugăr”.

Pînă în anul 1945, cînd moare ultimul stareț, ieromonahul Nicodim Conoral, schitul Iezerul a fost întretinut de un personal monahal restrîns, iar de la această dată rămîne pustiu. Din această cauză, Sfința Episcopie a Rîmniceului îl transformă în metoh al mănăstirii Sărăcînești, de unde sînt detașate în 1950 cinci călugărițe.

Odată cu încredințarea conducerii schitului monahiei Irina Călugăru, viața monahală cunoaște aici o nouă înflorire. Sporește numărul personalului, se rînduiesc slujbele canonice la sfința biserică, se construiesc corpurile nordice de chilii, anexele gospodărești, iar în ultimul timp, o casă în partea sudică a bisericii.

Așezat la aproximativ 20 de km nord-vest de orașul Rîmniceu Vlcea, și la 5 km de comuna Cheia, schitul Iezerul poate fi cu multă ușurință vizitat de toți doritorii de liniște sufletească și de admiratorii frumuseților naturale, datorită drumului forestier construit în ultimii 20 de ani, care trece pe la poarta sfințului locaș.

BUCURIA ȘI TRISTEȚEA — IZVOARE ALE RUGĂCIUNII

Viața afectivă este izvor al rugăciunii, fără să afirmăm prin aceasta că stările afective prin ele însele ar constitui tendințe spre rugăciune. Există sentimente, care, prin natura lor, n-au nimic comun cu rugăciunea, sentimente lipsite de orice coloratură religioasă, ca spre exemplu minia. Sentimentele care apar mai frecvent în rugăciune sînt sentimentele de bucurie și de tristețe.

S-ar părea că bucuria nu poate fi izvor al rugăciunii, întrucît ea este prilej de disperare și nu de reculegere sufletească. Despre omul vesel se spune că rîde, sare, aleargă, glumește etc., nici într-un caz nu-și îndreaptă atenția spre rugăciune.

Incontestabil că raționamentul pe care îl fac îndeobște oamenii asupra manifestărilor celor stăpîniți de bucurie este just, dar numai asupra bucuriei exterioare, zgomotoase. Pe lângă bucuria exuberantă, manifestată prin cuvinte și gesturi, există o bucurie lăuntrică, mai puțin expansivă, însă mult mai profundă în repercursiunile ei psihologice. Această bucurie nu este motiv de disperare a cutelului spre un țel mai înalt, deci o cauză favorabilă aspirației și înălțării credinciosului la Dumnezeu, prin rugăciune.

Justețea celor afirmate mai sus în legătură cu bucuria interioară — ca izvor al rugăciunii — ne-o confirmă organizarea solemnă a liturgiilor. Praznicele bisericesti — manifestări ale rugăciunii și îndemnări la rugăciune — ne amintesc evenimente de bucurie. Paștile evocă cea mai mare bucurie a Bisericii: învierea Domnului și afirmarea biruitoare a vieții veșnice. Valuri de lumină și de bucurie inundă sufletul creștinului și cu prilejul celorlalte sărbători din viața Mîntuitorului, a Fecioarei Maria sau a sfinților.

Analizînd diferitele texte de rugăciune, constatăm că ele conțin din abundență expresii de bucurie. Astfel, începutul și sfîrșitul epistolelor Sf. Apostol Pavel abundă în expresii de bucurie (Rom., 1, 8—10; 16, 24; I Cor., 1, 3—4; 16, 23; II Cor., 13, 11; Gal., 6, 18; Efes., 6, 24; Fil., 1, 3—4; Col., 1, 3; I Tes., 1, 2—3; II Tim., 3—4; Filimon, 1, 4—7). Ce să mai spunem de cîntările de recunoștință, ca spre exemplu cele de la Te-Deum, sau despre cuprinsul celor de la slujba Sfințelor Taine sau Sfințelor Ierurgii?

Toate au în inima lor vibrații de bucurie, fiindcă e vorba de invocarea și revărsarea harului peste sufletul credinciosului, în vederea sfințirii. Bucuria exercită o influență eficientă asupra vieții rugăciunii. Însăși intensitatea activă a harului, este strîns legată de dispoziția de bucurie a subiectului asupra căruia se revărsa și odrăsească roade binecuvîntate.

Dintre toate formele de bucurie, cea mai fecundă în rugăciune este bucuria trezirii și izbăvirii, din adîncul somn al păcatului. După alenele care îndelungate și pline de primejdii pe marea înviorată a vieții, credinciosul se întoarce la Dumnezeu spre a renaște pentru o viață de liniște și pace. Deodată cu această cotitură morală, în locul stărilor de chin și de neliniște, se scîlăduiește o lumină de negrăită bucurie, bucuria sfințită ce se pogoră în suflet la atingerea lui cu Domnul, în clipa supremei regăsiri.

Bucuria regăsită se ogîndește cu prisosință în rugăciunea creștină.

Cînd această bucurie vine pe neașteptate, ea se traduce printr-o puternică trăire religioasă. Viața marilor convertiți este o dovadă peremptorie a vibrațiilor voioase a sufletului în clipa izbăvirii de îndoială și mistuitoare suferință morală. D. Pascal, în „Memorialul” său a însemnat cu mîna tremurîndă adierile inimii pe care focul divin le-a transmis sufletului său în clipa convertirii, dînd expresie evlaviei sale în următoarea rugăciune: „Dumnezeu lui Avraam, Dumnezeu lui Isaac, Dumnezeu lui Iacov, Dumnezeu lui Iisus Hristos, nu al filozofilor... Pe veci în bucurie, pentru o zi de strădanie pe pămînt...”

Tristețea este superioară bucuriei în promovarea vieții religioase. „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi” (Matei, 11, 28). Îndosebi, suferința morală constituie o dispoziție excelentă spre rugăciune. Ea provoacă o concentrare a întregii ființe asupra propriei noastre suferințe, favorizînd reculegerea interioară. Suferința face să se trezească o trebuință intensă de izbăvire. Sufletul tristat al creștinului caută ajutor întru necazul său, iar ajutor mai eficient nu poate găsi în altă parte decît la Dumnezeu. Deci, elementele psihologice ale rugăciunii găsesc în tristețe un teren prielnic, în care pot ger-

mina și înflori. Caracteristică, în această privință, este rugăciunea lui Pascal: „Eu Te glorific în suferințele mele”.

Dacă luăm în considerare sufletul creștin și cercetăm motivele care duc la rugăciune, ajungem la concluzia că locul prim al ocupării este sub influența tristății? „Întristat este sufletul Meu pînă la moarte. Rămîneți aici și privegheați împreună cu Mine. Și mergînd puțin mai înainte, a căzut cu fața la pămînt, rugîndu-se și zicînd: Părintele Meu, de este cu putință, trecă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu vorești” (Matei, 26, 38—39). Sau: „Dumnezeu Meu, pentru ce M-ai părăsit?” (Matei, 27, 46). Tristețea ca mobil al rugăciunii, o avem atestată puternic în psalmi. „Ca niște oameni răniți ce dorm în mormînt, de care nu și-ai mai adus aminte și care au fost lepădați de la mîna ta. Pusu-m-au în groapa cea mai de jos, întru cele întunecate și în umbra morții” (Ps. 87, 5—6). „Milurube-mă, Doamne, că mă necăjeșc; tulburat-s-a de minie ochiul meu, sufletul meu și inima mea. Că s-a stîns întru durere viața mea și anii mei în suspinuri; slăbit-a întru sărăcie țîria și oasele mele s-au tulburat. La toți vrăjmașii mei m-am făcut de ocară și vecinilor mei foarte, și frică cunoscuților mei. Cel ce mă vedeau afară fugeau de mine. Uitat am fost ca un mort din inima lor, ajuns-am ca un vas stricat” (Ps. 30, 9—12). Psalmul 101 exprimă rugăciunea unui nețăjit.

Se vorbește uneori și de o rugăciune a mîhnitului, în care acesta își dezvăluie tot amarul vieții sale înaintea lui Dumnezeu. Pietatea creștină a avut prelecție pentru aceste rugăciuni. Ea le-a înscris între rugăciunile publice, în cărțile de ritual, în Sînta Liturghie etc.

În concluzie, se poate spune că stările noastre afective nu se traduc todeauna în rugăciune. Bucuria duce deopotrivă la rugăciunea recunoscutoare și la uitarea lui Dumnezeu. Însăși tristețea degenează cîteodată în revoltă împotriva Providenței sau este incapabilă de a ieși din ea însăși, îmbracă forma melancoliei egoiste. Deci, între stările afective și rugăciune nu este o legătură constantă, nu se poate stabili între ele un raport de cauzalitate.

Pr. prof. Ion Bunea

Raporturi istorice, etnice și demografice în Transilvania (VII)

Pe secolii în întinșim în Transilvania, voievodat autonom în cadrul regatului ungar, din secolele XII—XIII, cînd au fost așezați pentru apărarea graniței estice a acesteia. În cronicile vechi ungare, printre care și cea a lui Anonymus, se vorbește despre secolii, arătîndu-se că sînt un neam aparte și că la venirea ungarilor, secolii, care ajunseseră înainte în Pannonia, au ieșit în întîmpinarea lor în Rutenia și după ce-au ajuns împreună în Pannonia, la 896, au conviețuit timp de două secole, împrumutînd limba maghiară și apoi și religia catolică.

Alipirea Transilvaniei la 1867 a adus și pe secolii în granițele regatului ungar. Existența lor în Transilvania și manifestarea secolilor ca neam aparte, a ispitit pe unii istorici unguri să se ocupe de originea etnică a secolilor. Unii istorici au demonstrat în lucrările lor că secolii sînt un neam aparte față de unguri, iar alții, căutînd să se încadreze în eforturile oficialităților ungare de a spori numărul redus al ungarilor în Transilvania, s-au străduit să confirme că secolii sînt de același neam cu ungurii. Ceea ce a mărit confuzia și a dat naștere controverselor dintre istorici a fost și numele de secolii al acestui neam, care a apărut deopotrivă în cronicile vechi ungare și în legislația Principatului Transilvaniei, confirmînd existența în Transilvania a maghiarilor, secolilor și sașilor, ca neamuri aparte.

Un extras din lucrarea istoricului ungar Sebesteny Gyula, sub titlul Székelyek eredete (Originea secolilor) este publicat în lexiconul PALLAS — autorul, fiindcă de la ceea ce susțin și cronicile vechi, arată că secolii ar fi resturile unui grup de huni scăpați din vechile războaie. Prezintă și discuțiile pe această temă între diferiți istorici, a căror surșă — își exprimă părerea — constă în aceea că tradiția în legătură cu originea hunică s-a păstrat trunchiată și răstălmăcită chiar în cronicile vechi și în lipsă de date, unii autori au ajuns să-i socotească drept un trib al pecenegilor, alții al cumaniilor, existînd și alte interpretări.

În timpul cît au stat în Pannonia, secolii au fost folosiți de regii Ungariei în războaiele purtate în apus ca trupe de avangardă și ariergardă, iar la începutul secolului al XII-lea, cînd a început să se pună problema definitivării cuceririi Transilvaniei, ei au înaintat spre est, pe văile Someșului și Mureșului, ajungînd la începutul secolului al XIII-lea în țîntul locuit de ei și în prezent, în sud-estul Transilvaniei. În teritoriile de la răsărit de Carpații Orientali se aflau atunci printre românii moldoveni, alți migratori țîrzi, cumani, așa că secolii, în urma unei înțelegeri cu regalitatea, au rămas dincoace, cu misiunea de a apăra granița estică a Transilvaniei, rol pe care-l avuseseră înainte în Bihor, cînd ungurii se aflau la începutul expansiunii lor în teritoriul românesc intracarpatic. În schimb li s-a recunoscut modul de viață și obiceiurile, acordîndu-li-se apoi și unele privilegii economice.

Organizații militărești, secolii s-au așezat peste românii băștinași. Prezența românilor în arcul carpatic este atestată de un document în care se spune că în anul 1210 o oaste condusă de comitele sibiian Ioachim era formată din sași, români, secolii și pecenegi. Într-altul, din 1241, aflăm că, împreună cu secolii (Olaci și Seculi), locuitorii de lângă Carpații au închinat pasurile spre a opri trecerea tătarilor. Se constată că, la așezarea secolilor, românii aveau o organizare politico-administrativă, căci altfel n-ar fi putut întretine formațiuni militare. De altfel, neam aparte și izolați de unguri, secolii n-au stăruit asupra faptului că ar fi „băștinași” în acest teritoriu și că românii sînt „venetici”. Problema aceasta a fost inventată de vechea oligarhie ungară, în scop politic.

În decursul îndelungatei conviețuiri, o mare parte din românii din zona secolilor s-au scuzat pe cale biologică — prin căsătorii mixte — astfel că o parte considerabilă din numărul secolilor provin din românii scuzaiți. Chiar în Diploma leopoldină din 4 decembrie 1691, prin care se stabileau principiile după care urma să fie condusă Transilvania în cadrul Imperiului habsburgic, se afirmă că secolii sînt un neam aparte: „Seculii, un neam foarte războinic de oameni, sînt și în viitor ca și pînă acum, cu toții scutiți de toate prestațiunile, de orice îngreunări și încercărilor pentru iarnă ori pentru vară, de zecuieli și de prestațiunile pentru bunurile pe care le posedă cu datoria de insurecțiune. În schimb ei rămîn datori a face pe socoteala lor proprie servicii de război pentru apărarea patriei, dar, totuși aici nu se socotesc țărani sau supuși secolii”. Deci drepturile acordate în trecut și recunoscute și întărite prin această diplomă se referă exclusiv la nobilii secolii, nu și la țărani secolii care roboteau deopotrivă cu românii pe latitudinile acestora.

Atît în timpul Voievodatului Transilvaniei autonome în cadrul regatului ungar pînă la 1541, cît și între 1541 și 1688, cînd a fost principat sub suveranitate otomană, precum și între 1688 și 1867, sub protectoratul Austriei, secolii, ca și celelalte naționalități din Transilvania, n-au făcut parte din naționalitatea maghiară. Nici o oficialitate din acest îndelungat interval de timp nu-i consideră maghiari, ci un neam aparte, așa cum îl consemnau legile țării.

În 1762, împărăteasa Maria Tereza, în dorința de a întări apărarea granițelor imperiului spre răsărit și sud, ordonă înființarea unor regimente de graniță, ai căror soldați granițieri au fost recrutați exclusiv dintre românii și secolii, comandamentul fiind format din ofițeri austrieci.

Pînă la începutul secolului al XX-lea toate încercările guvernelor ungurești, de a-i deznationaliza sau rămas fără efect scontat. Mai mult chiar, secolii au emigrat necontenit în celelalte țări române. Numai în anul 1902 au emigrat în România, din cauza lipsurilor de tot felul, peste 12.000 de secolii, fapt care a contribuit la declanșarea unei campanii în scopul „salvării secolilor” de la romanizarea prin emigrări. Se urmărea țîierea oricăror legături ale secolilor cu România și atragerea lor spre Ungaria. Presa a atacat guvernul pe tema neglijării asigurării unor condiții de trai mai bune pentru populația secolică.

În statisticile ungare de dinainte de 1918, secolii, pe criteriul limbii vorbite au fost înglobați în rubrica ungarilor, deci nu mai apar ca un neam aparte; scopul a fost de a mări numărul ungarilor în Transilvania.

Pentru a se vedea cît de supărătoare era situația etnografică a ungarilor, ceea ce a determinat guvernele vechi Ungari să comită măsuri în operațiile de recensare pe teren și pentru a înființa exact numărul maghiarilor în Transilvania, fără înglobarea secolilor în totalul lor, în tabelele statistice din 1890, 1890 și 1910 au separat numărul secolilor; operație posibilă întrucît în județele Ciuc, Odorhei, Trei-Scaune și o parte din Mureș — Turda, în care se aflau 426 comune mixte, locuite numai de secolii și români, cifrele indică în realitate secolii, nu maghiari. Astfel, în recensămîntul din 1880 se aflau în cele 15 județe ale fostului Mare Principat al Transilvaniei (deci fără județele din Banat, Crișana și Maramureș): 1.146.611 români, 235.153 maghiari și 353.027 secolii (în acest număr cuprînzîndu-se și românii scuzaiți). În recensămîntul din 1910 situația se prezintă astfel: 1.472.021 români, 476.561 maghiari și 441.656 secolii (și românii scuzaiți).

Pînă în 1867 secolii n-au avut legături intense cu Ungaria, de care erau despărțiți prin masa compactă de români și se aflau sub jurisdicția principatului autonom al Transilvaniei, iar din punct de vedere economic gravitau spre țara Românească și Moldova, unde au și emigrat 150.000—200.000 dintre ei, spre a scăpa de nemiloasa exploatare a latifundiarilor maghiari, care i-au jogați în masă.

În încheiere semnalăm un document care aparține fondului arhivistic al Tratatului de Pace de la Paris, în urma primului război mondial. În art. 11 al Tratatului de Pace semnat de România cu Austria, privitor la naționalități, se prevede în mod expres că România consimte să acorde, sub controlul stăului, comunităților secolilor și sașilor din Transilvania autonomia locală în ce privește chestiunile religioase și școlare. Deci și Puterile Aliate și Asociație cunoșteau faptul că cele două naționalități formau comunități etnice aparte.

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu
Prof. Mihai Racovițan

Numai rostindu-ți numele...

lui AVRAM IANCU

Numai rostindu-ți numele și-aud Cum se-nfioară carnea mea de tine Precum în Răul lîmpezit văzduhul Acestul fluier picurînd rubine.

Și moții tăi cîntîndu-ți marșul sfințit, Pe-un cal cu ager curs mergînd în frunte, Spuneai că sîntem tari, că sîntem mulți

Iancule-Avram, sfioasă mînăstire Cioplită-aici din plînsul nostru mut, Cînd Munții ăștia, cei cărunți de patimi Pe tine Crai de-a pururea te-au vrut.

Ca cucuruzul brazilor din Munte... Și crucea ta acolo sus pe Deal Iluminează clipa care vine, Numai rostindu-ți numele-n Ardeal Și se pătrunde sufletul de tine...

Te văd și-acum incendiînd Cîmpia Cu ochii vii, mistuitorii ca para, Acolo unde iarba mai recită — „Noi ne-am unit și ne unim cu Țara!”

Nicolae Nicoadă

Băleescu

Înflăcărat bărbat, erou de viață. Văpaie între dragoste și ură, El singele și-a dăruit dreptății Pînă la cea din urmă picătură.

Măsura faptei sale revoltate Istoria a însemnat-o-n platră, Erol de înălțimea lui Băleescu Tot mai găsesc românii pe-a lor vatră.

Și pentru libertatea țării sale I-a ars întreaga viață precum visul, Pe baricada luptei și iubirii L-au cunoscut Carpații și Parisul.

Stîns la Palermo într-o catacombă, De Dunăre departe și de țară, Pentru lumina amintirii sale Îi sărutăm statula legendară!

Georghe Șora

OMUL ȘI FIREA ÎNCONJURĂTOARE

Luînd firea omenească cu toate slăbiciunile ei, afară de păcat, Mîntuitorul a dus printre oameni o viață foarte normală și foarte naturală, conform epocii în care a trăit. Fiînd întru totul asemenea lor, a simțit ca ei, s-a bucurat alături de ei, s-a întristat, a lăcrimat, s-a rugat în templu și în sinagogi împreună cu ei, s-a îmbrăcat, a mîncat alături de ei, respectîndu-le întru totul obiceiurile bune. Avînd conștiința menirii Sale, a căutat tot timpul prin mijloacele firești și supra-firești să elimine răul din viața oamenilor și să-i determine și pe ei să urmeze todeauna calea binelui, a vieții, a virtuții, calea bineplăcută lui Dumnezeu.

Așa cum s-a apropiat de oameni, cu aceeași iubire s-a apropiat și de firea înconjurătoare. Luînd firea omenească, s-a născut într-o pesteră sărăcăcioasă, fiind înțîmpinat pentru prima dată de ființele necuvîntătoare... iar în activitatea mesianică a liniștit apele involburate ale mării, sau regăsindu-se El însuși în comuniune cu Părintele cereșc prin rugăciunea retrasă a muntelui, sau a grădinii luminate de astrul nopții... Admirînd natura, Mîntuitorul oferă imaginea ei spre a putea înțelege tainele împărăției lui Dumnezeu, ca și învățămintele care vorbesc despre bunătatea și purtarea de grijă pe care le are Dumnezeu față de oameni.

Deschizînd Sfînta Carte încă de la început aflăm că omul în calitate de coroaană a creației avea menirea de a „stăpîni pămîntul”. Adică, întreaga creație a fost pusă spre folosul lui, spre a-i asigura buna desfășurare a vieții. Omul era într-o relație de armonie cu creația, fiindcă ea îi era supusă în aceeași armonie, pace și liniște, spre bucuria vieții lui. Pe de altă parte, fiind creat „din pămînt”, ființa lui reprezintă substanța comună a întregii creații.

Înscrîndu-se în viața întregului univers, omul stabilește prin actul creației, cu firea înconjurătoare, o relație de interdependență, el neputînd trăi în afara ei. Aceasta este starea normală și naturală care exprimă voința Ziditorului.

Fiînd însă sub influența păcatului, deși înfrățirea originară a omului cu firea și mediul înconjurător nu s-a șters definitiv, s-a alterat totuși relația existentă la început. Astfel, remarcăm pe de o parte, fără prea mare greutate, influența pe care o are asupra sănătății omului schimbarea temperaturii, a anotimpurilor, a cerului cu nori sau senin, venirea toamnei cu ploile persistente și melancolice, sau a primăverii cu optimismul sau asteniile ei, sau chiar schimbările de microclimat, etc. La fel și schimbările astrale acționează asupra omului. Ne putem gîndi, de pildă, la influența exploziilor solare, la fazele de lună plină, asupra unor stări malade (lunaticii, epilepticii), etc. În general și în funcție de sensibilitatea fiecăruia, omul se adaptează acestor condiții, adică le primește așa cum sînt; își ia însă măsuri de precauție în cazul în care scade puterea de adaptare, iar schimbările mediului devin supărătoare vieții.

Pe de altă parte, omul se simte înfrățit și folosește mediul natural în favoarea lui. El caută și găsește mereu noi posibilități de a folosi natura spre recreere, ca și spre menținerea și refacerea sănătății.

S-a constatat, de exemplu, că oricît de spectaculoasă ar fi industria chimică a medicamentelor, cele mai indicate ca fiind mai potrivite și corespunzătoare organismului, sînt cele provenite din plante. Este și aceasta o dovadă a unității de natură a omului cu creația...

Înfrățirea omului cu natura se evidențiază prin aceea că el se regăsește în liniște și-n armonie ei. Desfășîndu-și sufletul în mijlocul ei, își dezvoltă simțămîntul de admirație a creației. Astfel se reușește ca prin contemplația frumuseții creației, mîntea credinciosului să se ridice la contemplația frumuseții divine. Chiar cuvîntul „cosmos”, care definește universul, lumea înconjurătoare, în limba originară înseamnă ordine, armonie, frumusețe, podoabă. Accentuînd această realitate, Părintii Bisericii ne spun că întreaga creație participă la viața divină prin însăși existența ei, iar un scriitor bisericesc din epoca primară a creștinismului (Tertulian), personificînd firea înconjurătoare, o vede chiar rugîndu-se: „Se roagă toți îngerii, se roagă toată creatura, se roagă turmele și flărele și-si pleacă genunchii cînd ies din stăule și peșteri, privesc cu fața neliniștită spre cer, tremurîndu-le răsufierea după obiceiul lor. Și păsările cînd se trezesc dimineața, se înalță spre cer și în loc de mîini întînd aripile în cruce și spun ceva ce pare a rugăciune”.

Ambianța naturii marcată prin frumusețe constituie și un mijloc de elevație creatoare pentru sufletul omeneșc, încît scriitorii și poeții o cîntă în imagini nepieritoare, cîntăreți cu instrumentul sau melodia vocii, pictorii o immortalizează în tablouri. Prin aceasta, natura se contopește cu sufletul oamenilor, intrînd în casele lor, pe îmbrăcămintea lor, sub forma obiectelor de ornament, sau ca ornament pe vase sau pe tot felul de țesături, deschizînd astfel inima spre valorile perene.

Mai mult decît atît, omul îi place și obișnuiește să-și pună nume și după numele florilor; sau pune ei nume

animalelor, după numele lui... Este interesant faptul că în unele limbi, oamenii poartă nume de animale, sau chiar de insecte, pe cînd în limba noastră, numele de animale atribuite oamenilor, devin peiorative...

Interesant este și faptul că înfrățirea omului cu natura nu se exercită numai asupra sufletului omeneșc, ci și invers. Este științific dovedit că stările sufletești ale omului influențează chiar și viața plantelor. Ca și cum și ele ar avea suflet, reacționează la stările de minie sau de iubire pe care le manifestă cel ce le îngrijește...

Relația omului cu firea înconjurătoare este atît de adîncă, încît pentru omul înțelegînd natura este o carte deschisă din care el poate învăța tainele propriei lui vieți. În acest sens Sfîntul Vasile cel Mare arată că transfigurarea acoperit cu mărăcinii oamenilor următoarea învățătură: „Tot ce este mai plăcut în această lume a muritorilor, este amestecat cu durere; binele cu răul; plăcerea cu căința; căsnicia cu văduvia; înălțarea cu frica de cădere; sănătatea cu boala”. Același Sfînt Părinte recomandînd tinerilor creștini să cerceteze spre folos duhovnicesc orice învățătură, oferă exemplul albinelor, care merg din floare în floare, culegînd din fiecare numai ceea ce este folositor... Supunerea față de Dumnezeu o putem învăța — arată Tertulian — din ascultarea pe care „turmele de vite și chiar animalele sălbatice” o arată omului, „înțelegînd că ele au fost făcute și lăsate de Domnul pentru trebuințele noastre”. Sfîntul Ioan Gură de Aur ne îndeamnă să învățăm de la furnică hărnicia în muncă, iar de la albină că roadele muncii noastre nu trebuie folosite numai pentru noi. Și pâlănjenui spune el, muncește, urzînd pînza sa, care întrece în măiestrie orice țesătură, dar el este socotit de toți o lighioană, fiindcă adună numai pentru sine...

Înfrățirea omului cu firea înconjurătoare se manifestă atît prin protejarea ei, cît, mai mult, prin imobilizarea și crearea noilor varietăți și specii mai frumoase și folositoare. Aceasta evidențiază capacitatea „demiurgică” a omului, care îl consacră ca „împreună lucrător cu Dumnezeu” (I Corinteni 3, 9) la perfecționarea creației, conferindu-i și adevărată calitate de „stăpîn” al ei, fiindcă a folosi creația, epuizînd-o despotice, nu însemnează a o stăpîni, ci a abuza de ea în defavoarea sa și a ei.

Așa cum păcatul a creat suferința întregii făpturi, tot astfel întreaga fire — spune Apostolul, „se va izbăvi din robia stricăciunii, ca să fie părtașă la libertatea mării filiorilor lui Dumnezeu” (Romani 8, 19—22).

Și dacă păcatul a fost săvîrșit de primul om în mijlocul naturii, în grădina Edenului, tot în mijlocul naturii, pe dealul înșingărat al Golgotei și din mormîntul gol săpat în stîncă, ne-a venit și mîntuirea. Iar revărsarea Sfîntului Duh în ziua Rusalilor va pecetui sfințirea creației. Astfel, apa sfințită prin pogorrea Sfîntului Duh devine materia Tainei Sfîntului Botez, prin care primim harul iertării păcatului strămoșesc, renăscînd la o viață spirituală; Sfîntul Mir alcătuit din 38 de plante aromatice ne oferă harul creșterii duhovnicești; pîinea și vinul sfințite se prefac în Trupul și Singele Domnului, iar udelemnul sfințit devine tămăduitor al bolilor trupesti și sufletești.

Rugăciunea Bisericii se îndreaptă deopotrivă asupra omului și firii înconjurătoare, referîndu-se la „îmbeșugarea roadelor pămîntului”, la „vremuri pașnice”, la ferecarea naturii de dusmanii ei vătămători, la oferirea condițiilor de rodire; ploi la vreme potrivită, ferire de secetă de cutremururi de vînt distrugător. Am putea adăuga apoi rugăciunile de sfințire a locuinței, a ființei sau a roadelor cîmpului, iar „în jertă — spune un Sfînt Părinte (Sfîntul Chiril al Ierusalimului) — facem amintire de cer, de pămînt, de mare, de soare, de lună, de toată creația”. În acest cadru subliniem faptul că una din caracteristicile vieții înduhovnicite este și aceea de a te simți înfrățit cu întreaga creație, cu lumea materială a plantelor, a animalelor, a corpurilor cerești și chiar a fenomenelor naturii. Un părinte înduhovnicit spunea: „fratele meu, soarele, sora mea, luna, fratele meu, vîntul...” și nu puțin au fost cazurile de îmbînzire a celor mai fioroase animale sălbatice. (Nicolae Mitropolitul Banatului, Teologie și ecologie, în „Îndrumătorul bisericesc” al Mitropoliei Ardealului pe anul 1976, p. 39).

La fel, unul din marii umaniști ai zilelor noastre (Albert Schweitzer) promovînd principiul „respectului vieții”, extînde iubirea creștină pînă la universal. El însuși, ca medic misionar, participa la eliminarea oricărei suferințe, atît din viața oamenilor, cît și a reptilelor, păsărilor, animalelor și chiar a vegetației...

Pr. prof. Sorin Cosma

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Din A G E N D A
Prea Fericitului Patriarh
T E O C T I S T

■ **Miercuri, 18 mai a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist a făcut o vizită de lucru la șantierul de restaurare și consolidare a Mănăstirii Comana din județul Giurgiu, unul din cele mai importante monumente istorice din sudul țării. Tot în această zonă a vizitat biserica parohială din Budeni, de curând restaurată și recent resfințită, precum și biserica parohială Grădiște, cunoscut monument istoric.

■ **Mărti, 24 mai a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist a primit pe Eminența Sa Dr. Moses Rosen, Șef Rabinul Căminului Mozaic, Președintele Federației Comunităților Evreiești din R. S. România.

■ **Joi 26 mai a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist a prezidat conferința preotească cu tema: „Voievodul Constantin Brâncoveanu, în istoria, cultura și ortodoxia românească

(la 300 de ani de la urcarea sa pe tron)”, la care au luat parte preoți din protopopiatul Giurgiu-Nord, dind clerului participant îndrumările cuvenite.

■ **Duminică, 30 mai a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist înconjurat de PP.SS. Episcopi Vasile al Oradiei, Nifon Ploieșteanul și Vasile Trgovșteanul a săvârșit Sf. Liturghie la Catedrala patriarhală, cu prilejul marii sărbători a Pogoririi Duhului Sfânt.

■ **Mărti, 31 mai a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist a făcut o vizită la cursurile teoretice de calificare a pictorilor și zugravilor bisericești, organizate de Comisia de pictură bisericească, din cadrul Patriarhiei Române, la Institutul Teologic din București, dind candidaților îndrumările cuvenite.

SIBIU

■ **Mărti, 24 mai 1988.** I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a făcut o vizită de lucru la Mănăstirea Brâncoveanu de la Simbăta de Sus, jud. Brașov, cu care prilej a cercetat și șantierul de la acest voievod așezământ bisericesc.

■ **Simbăta, 28 mai 1988.** Centrul mitropolitan din Sibiu a avut loc o ședință de lucru a permanenței Consiliului arhiepiscopesc, prezidată de I.P.S. Mitropolit Antonie, cu care prilej s-au rezolvat o seamă de probleme curente.

■ **Între 12—26 mai 1988.** la centrele protopopiești din Arhiepiscopia Sibiului s-a desfășurat conferința preotească din tr. II/1988, la care s-a tratat tema: „Voievodul Constantin Brâncoveanu în istoria, cultura și ortodoxia românească (la 300 de ani de la urcarea sa pe tron)”.
Dezbătută într-un spirit de aleasă cinstire și cu simțăminte de adevărată evlavie față de voievodul martir C. Brâncoveanu, conferința a fost condusă, din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie, de către P.C. pr. prof. M. Păcurariu — la protopopiatele Sibiu și Brașov; P.C. pr. prof. V. Mihoc — la prot. Mediaș; P.C. arhid. prof. A. Jivi — la prot. Rupea; P.C. cons. Gh. Papuc — la prot. Făgăraș; P.C. pr. prof. I. Mihăițan — la prot. Sf. Gheorghe și P.C. pr. prof. L. Streza — la prot. Agnita.

■ **Între 6—14 iunie 1988.** la așezământul de la Schitul Păltiniș a avut loc prima serie de cursuri de scurtă durată din acest an, cu un grup de preoți din întreaga Arhiepiscopia a Sibiului. Desfășurate, din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie, sub conducerea P.C. cons. Gh. Papuc, cursurile au prilejuit preoților participanți nu numai reînnoirea cunoștințelor, ci și înălțătoare momente de meditație și rugăciune, cât și un larg schimb de experiență, elemente atât de necesare în lucrarea pastorală.

■ **În perioada 25—30 aprilie, 2—7 mai și 9—14 mai 1988.** la centrul arhiepiscopesc din Cluj-Napoca, cu purtarea de grijă și binecuvântarea I.P.S. Arhiepiscop Teofil, au avut loc cursuri misionare de scurtă durată cu câte 30 de preoți în fiecare serie. Prelegerile și seminariile au fost ținute de membrii Permanenței Consiliului Eparhial, profesorii Seminarului Teologic și unii preoți din municipiul Cluj-Napoca.

■ **Duminică, 8 mai 1988.** în Catedrala arhiepiscopală, în cadrul slujbei vespertine, în prezența P.S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul și a credincioșilor prezenți, corul elevilor Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, pregătit și dirijat de P.C. pr. prof. Vasile Stanciu, a susținut un frumos concert religios, interpretând cu deosebită sensibilitate, o parte din cele mai cunoscute cântări închinare praznicului Învierii Domnului.

■ **Duminică, 15 mai 1988.** I.P.S. Arhiepiscop Teofil a săvârșit sfințirea bisericii din parohia Fodora, protopopiatul Cluj, construită în anul 1885, reparată capital în ultimii ani și înbrăcată într-o frumoasă pictură în frescă executată de pictorul Oprea Olteanu, prin jertfelnicia bunilor credincioși, cu ajutoare din partea Arhiepiscopiei Clujului și cu purtarea de grijă a harnicului preot paroh Octavian Chindriș, care a fost distins cu rangul de „iconom”, cu dreptul de a purta brâu roșu.

La sfârșitul Sf. Liturghii arhieriești, I.P.S. Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură.

■ **Duminică, 22 mai 1988.** I.P.S. Arhiepiscop Teofil a săvârșit sfințirea bisericii din parohia Stoiceni, protopopiatul Lăpuș, județul Maramureș, biserică ridicată și împodobită cu pictură prin jertfelnicia bunilor credincioși, cu ajutoare din partea Sf. Patriarhiei, a Arhiepiscopiei Clujului și a altor eparhii din țară și cu purtarea de grijă și îndrumarea vrednicului preot paroh Ioan Cosma, care a fost distins cu rangul de „iconom”, cu dreptul de a purta brâu roșu.

La sfârșitul Sf. Liturghii arhieriești, I.P.S. Sa a rostit un cuvânt de învățătură.

■ **Duminică, 29 mai 1988.** de Praznicul Pogoririi Duhului Sfânt — I.P.S. Arhiepiscop Teofil a săvârșit Sf. Liturghie în Catedrala arhiepiscopală din Cluj-Napoca, în cadrul căreia P.C. arhidiacon Justin Tira a fost hirotonit întru preot pe seama Catedralei. Cu acest prilej, pentru munca depusă la Centrul eparhial și Catedrală, în cei 15 ani de diaconie, I.P.S. Sa i-a acordat distincția de „iconom stavrofor”. Aceeasi distincție i-a fost acordată și P.C. pr. Ioan Bizău — slujitorul Catedralei, după 17 ani de rodnică activitate pastorală.

CLUJ

La precesăna a vorbit I.P.S. Arhiepiscop Teofil despre lucrarea Sfințului Duh.

■ **Luni, 30 mai 1988 și joi, 2 iunie a.c.**, P.S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul a săvârșit Sf. Liturghie arhieriească în Catedrala arhiepiscopală și a hirotonit întru diacon și preot pe tânărul Gross Augustin, absolvent al Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, pe seama parohiei Prislop, protopopiatul Lăpuș, județul Maramureș.

■ **Vineri, 15 aprilie 1988.** de sărbătoarea Izvorului Tămăduirii, P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhieriească la Mănăstirea Rîmet, cu prilejul hramului bisericii vechi.

■ **Cu prilejul Sf. Sărbători ale Învierii Domnului.** P.S. Episcop Emilian și Excelențele lor Episcopul Iakab Antal și Episcopul auxiliar Lajos Bálint ai Episcopiei Romano-Catolice din Alba Iulia s-au vizitat reciproc în cadrul bunelor relații statornicite între cele două Episcopii surori în climatul de ecumenism local din patria noastră.

■ **Duminică, 15 mai 1988.** P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhieriească în parohia Măgina, prot. Aiud, jud. Alba, cu care prilej a subliniat în cuvântul de învățătură și importanța vechiului așezământ mănăstiresc ce a ființat aici.

■ **Mărti, 17 mai 1988.** P.S. Episcop Emilian a primit la reședința episcopală vizita Mons. Albert Rauch din Regensburg R.F.G. aflat în trecere prin Alba Iulia, în drum spre București.

■ **Simbăta, 21 mai 1988.** de praznicul Sf. Împărați Constantin și Elena, P.S. Episcop Emilian înconjurat de un ales sobor de preoți și o mare mulțime de credincioși a oficiat Sf. Liturghie arhieriească la Schitul Sf. Sofronie de la Aftela-Cioara cu prilejul hramului. P.S. Sa a adresat credincioșilor prezenți un bogat cuvânt de învățătură.

■ **Duminică, 22 mai 1988.** P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhieriească în parohia Rîmetea prot. Aiud, jud. Alba.

■ **Binecuvântare de biserică.** Duminică, 1 mai 1988, P.S. Episcop Vasile a săvârșit, în legătură cu Sf. Liturghie, și slujba de binecuvântare a bisericii din filia Felcheriu (parohia Cheriu), prot. Oradea, în urma lucrărilor de înnoire exterioară și interioară, în ultimii ani, din jertfelnicia credincioșilor și prin strădania preotului-paroh Traian Nica. Acesta a fost distins cu rangul de „iconom-stavrofor”, întru care a și fost hirotonit, iar membrii Consiliului parohial li s-au înmănat scrisori arhieriești de apreciere.

În cuvântul de învățătură, ierarhul a arătat însemnăitatea împodobirii bisericilor noastre ortodoxe cu icoane pictate. Fiind data de 1 Mai (Sărbătoarea Muncii), vorbitorul a făcut elogiul muncii, arătând că aceasta este o sarcină lăsată de însuși Dumnezeu la crearea omului, făcându-l pe acesta colaborator la cultivarea naturii. De asemenea, a subliniat că munca este o rugăciune a minții, precum rugăciunea este o muncă a inimii, a sufletului. În încheiere, felicitându-i pe credincioși și pe preot pentru lucrările făcute, i-a îndemnat să fie în continuare iubitori de Biserică strămoșească și de patrie.

■ **Conferințe pastoral-misionare.** Între 10 și 18 mai 1988, s-au desfășurat, la sediile celor șapte protopopiate din eparhie, lucrările celei de a doua conferințe preoțesti pastoral-misionare din acest an, avind ca temă: „Voievodul Constantin Brâncoveanu în istoria, cultura și ortodoxia românească (la 300 de ani de la urcarea sa pe tron)”.
La lucrările de la protopopiatele Zalău și Șimleu Silvaniei a participat și P.S. Episcop Vasile, iar lucrările de la celelalte protopopiate au fost conduse de delegați chiriarhali de la Centrul eparhial.

ALBA IULIA

La momentul potrivit P.S. Sa a adresat un ziditor cuvânt de învățătură numărului mare de credincioși prezenți.

■ **Duminică, 24 aprilie 1988.** (Duminică mironosițelor și prăznuirea Sf. Ierarhi Ilie Iorest și Sava Brancovici, Mitropolitii Transilvaniei) P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhieriească în Catedrala episcopală și a hirotonit întru preot pe P.C. diac. Onișor Remus pe seama credincioșilor din parohia Valea Largă, prot. Luduș, jud. Mureș.

■ **Cu prilejul Sf. Sărbători ale Învierii Domnului.** P.S. Episcop Emilian și Excelențele lor Episcopul Iakab Antal și Episcopul auxiliar Lajos Bálint ai Episcopiei Romano-Catolice din Alba Iulia s-au vizitat reciproc în cadrul bunelor relații statornicite între cele două Episcopii surori în climatul de ecumenism local din patria noastră.

■ **Duminică, 15 mai 1988.** P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhieriească în parohia Măgina, prot. Aiud, jud. Alba, cu care prilej a subliniat în cuvântul de învățătură și importanța vechiului așezământ mănăstiresc ce a ființat aici.

■ **Mărti, 17 mai 1988.** P.S. Episcop Emilian a primit la reședința episcopală vizita Mons. Albert Rauch din Regensburg R.F.G. aflat în trecere prin Alba Iulia, în drum spre București.

■ **Simbăta, 21 mai 1988.** de praznicul Sf. Împărați Constantin și Elena, P.S. Episcop Emilian înconjurat de un ales sobor de preoți și o mare mulțime de credincioși a oficiat Sf. Liturghie arhieriească la Schitul Sf. Sofronie de la Aftela-Cioara cu prilejul hramului. P.S. Sa a adresat credincioșilor prezenți un bogat cuvânt de învățătură.

■ **Duminică, 22 mai 1988.** P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhieriească în parohia Rîmetea prot. Aiud, jud. Alba.

ORADEA

darul facerii de minuni mângîind și alinînd suferințele credincioșilor săi.

Multe au fost nevoitțele Sf. Ghelasie pentru credința cea adevărată și pentru neamul său obidit sub stăpînire străină, pentru păstoriarea căruia în legea strămoșească n-a dat genelor

Sfîntul Ierarh
Ghelasie
de la Rîmeși

sale dormitare, mergînd din hotar în hotar, spre a sfinți preoți, biserici, spre a alina pe fiii săi suferinți.

Dar cea mai aleasă virtute care a împodobit viața sa, a fost smerenia, care nu i-a părăsit nici în viața aceasta, nici cînd s-a mutat dintru cele ale noastre.

Tot din smerenie, Sf. Ierarh nu ne-a lăsat numele lui decît la chinovia de la Rîmeși Apusenilor iar păstoriarea sa în vremurile tulburi cînd vi-

forul asupririi sufla peste pămîntul transilvan și duhul înstrăinării de credință și de neam, îl aureolează. Iată de ce astăzi, după șase veacuri, pilda luminoasă a Ierarhului de la Rîmeși e vie în sufletul românilor pe care i-a păstoriit cu jertfelnicie în veacuri de grea cumpănă pentru neamul său.

Drept aceea, acum, cînd lingă străvechea biserică a mănăstirii s-a înălțat o nouă biserică, în care se străvăd, prin stilul arhitectural fibrele nevăzute care au înfrățit dintotdeauna pe românii din cele trei provincii românești, se cade să-i cinstim pomenirea prin lucrările ce le facem la Așezămintul său în zilele noastre.

„Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui!” Minunată este credința acestui neam care a aprins pe firmamentul veșniciei lumini ale sfințeniei filior acestui pămînt, ducînd la tronul Împăratului veacurilor, lacrima curată a jertfelniciei și nădejților unui popor altădată atât de greu încercat, dar încredințat datorită credinței lui, cu mari impliniri, ca unirea deplină a tuturor filior săi în 1918 și reînțregirea bisericească din 21 oct. 1948, impliniri pe care le vom sărbători prin aniversările cuvenite și în acest an.

Semnalăm... Semnalăm...

● Vol. XII, nr. 3—4, 1988 al rev. d-lui Theodore Andrica din Cleveland „AMERICAN ROMANIAN REVIEW” este dedicat savantului român Emil Racoviță (1868—1947). A luat parte la expediția către Polul Sud împreună cu Roald Amundsen. A fost un mare bio-speolog, cercetînd peste 1000 de peșteri în 8 țări. A înființat Institutul de speologie din Cluj, primul de acest fel din lume. A fost președintele Academiei Române din 1926 pînă în 1929.

În cuprinsul revistei, ca întotdeauna și alte lucruri foarte interesante. Ralph S. Locher povestește „Amintiri din România”, fiind născut la Moreni, din părinți americani. Theodore Andrica însuși a început un ciclu de Memorii. Apoi descrie regiuni românești, obiceiuri de nuntă, are pagini de folclor, (cu cîntece pe note) și scurte date despre românii sub habsburgi în Transilvania și sub fanarioți în Principate.

Revista continuă să-și mențină buna calitate. E poate modelul ideal de publicație de peste hotare, care ignoră și nu practică tot ceea ce acolo înveninează viața multor români!

● Tot de peste mări și țări ne-a venit „Buletinul de gîndire și simțire ortodoxă românească”. Adevărul, editat de pr. Nicolae Ciurea din Hamilton, Canada. Știri parohiale, versuri bine selecționate, Pastorală I.P.S. Arhiepiscop Victorin. Un alt model de seriozitate și dedicare misiunii creștine ortodoxe și adevărului. Acolo, în Hamilton, acestea răzbat cu adevărat în sufletele românești în căutarea de liniște și bucurie.

● Maria Donadeo prezintă în Osservatore Romano (20 aprilie 1988, p. 3), cartea ICONE SU VETRO NELLA PITTURA CONTADINA TRANSILVANA, de A. Rispoli, Fabbris, ediz. Marsilio 1987, 144 p. cu 50 de ilustrații). Recenzenta scrie cu mare pătrundere în această artă specifică Transilvaniei, intitulîndu-și recenziia, care e de fapt un lung studiu, UN' ARTE PRIMITIVA RICCA DI SPIRITUALITÀ. O artă naivă bogată în spiritualitate. Reproduce și două icoane. Crede că desenul și coloratura „sînt armonizate prin instinct” și mărturisește că aceste icoane „ne aduc și nouă un mesaj de spiritualitate vădută”.

● Editura Dacia a tipărit sub semnătura lui Valeriu Nițu și Traian Vedinăș o excelentă monografie Timotei Cipariu, cu subtitlul: Arhetipuri ale permanenței românești (Cluj-Napoca, 1988, 256 p.) Lucrată pe izvoare directe și cu informația la zi asupra studiilor din ultima vreme asupra lui Cipariu, cartea se prezintă ca un instrument indispensabil de acum încolo, atât în cunoașterea și interpretarea operei cărturarului, cât și în cunoașterea epocii sale, cu problemele ei.

● Mitologia română — o premieră culturală, este titlul unui studiu semnat de Vasile Vetișanu în „Revista Comisiei Naționale a României pentru UNESCO”, (anul XXIX, nr. 3, 1987, apărută în 1988, p. 37—41). Prezintă cartea lui Romulus Vulcănescu, carte care „umple un gol în studiul spiritualității românești, prin tema abordată dar și prin considerarea acestei teme ca un document istoric al continuității spiritualității românești de-a lungul istoriei ei mult milenare”.

Locul acestei cărți era gol de mult în cultura românească. Romulus Vulcănescu l-a umplut și l-a luminat. Cîteva culturi de mare calitate dimprejurul nostru și-au început destinele istorice prin mitologii de care și noi ne minunăm. A noastră era risipă, deși exista era ca și cum n-ar fi fost. Acum există. Și e frumoasă. Și e un mare fapt de cultură a noastră cu care nu trebuie să mai omitem a înțepe.

● „Să nu dăm locul că pămîntul acesta este frămîntat cu singele moșilor și strămoșilor noștri”: așa-l sfătua Miron Costin pe domnitorul Gheorghe Duca. Am citat aceste cuvinte-testament dintr-un concentrat studiu al lui Florin Constantiniu: Coordonate fundamentale ale dezvoltării istorice ale poporului român pe vatra străvechii Dacii, (în „Revista de pedagogie”, an. XXXV, nr. 9/1986, p. 23—25 și 62).

Iată și un citat din Antonio Bonfini: „Dacă va socoti cineva bine năvălirile necontenite ale sarmaților și goților, apoi revărsările hunilor, ale vandalilor și gepizilor, ale germanilor și longobarzilor, cum nu se va minuna că s-au păstrat pînă acum între daci și geți unele limbi latine? Românii s-au luptat în așa fel încît par a se fi războit mai mult pentru păstrarea limbii decît pentru viață”.

Doamne, că multe năvăliri au mai fost! Spusa lui Bonfini e bine să ne-o reamintim acum în anul centenarului autorului „Limbii noastre”, Al. Mateevici!

● Manuscriptum se dovedește în continuare o revistă de mare ținută care, nu numai că ne deschide sertarele secrete ale revăririi și creației marilor noștri scriitori, dar ne face să asistăm și la interesante dezbateri de idei pe marginea operelor lor, a receptării lor de-a lungul istoriei și a locului lor în conștiința celor de azi. Sub genericul „Grădina lui Academic”, nr. 1 din anul acesta (an. XIX, 1 (70), 1988), pune în discuție UNIVERSALITATEA LUI CARAGIALE. La Simpozion au participat Alexandru George, Ștefan Cazimir, Ileana Berlogea, Alexa Visarion și Nicolae Ciobanu (transcriere de pe bandă de magnetofon de Ofelia Condeescu). Moderatorul discuțiilor a fost Nicolae Ciobanu.

Ca întotdeauna și numărul acesta e bogat ilustrat, ceea ce îi dublează valoarea.

● „Contacts”, revistă ortodoxă franceză, conține în numărul din trim. I, 1988 (XXXX-e année, nr. 141) cîteva studii care pot reține atenția teologilor: La déification de l'homme (de Georges I. Mantzarides), L'épiphanie du visage chez Georges Khodr (de Jad Hatem), Le feu chrétien au siècle de l'apophatisme (de Tatiana Goritcheva) ș.a. Revista publică și o recenzie (bund) la teza de doctorat a Pr. Romul Joantă, Roumanie, Tradition et culture hésychaste (1987, 317 p.).

● Mărturie Ortodoxă — revista Comunității ortodoxe române din Olanda, condusă de pr. dr. Ioan Dură, se detașează de la un număr la altul de multe alte publicații de același gen. Conținutul bogat în studii istorice, bogat în bibliografii, texte de spiritualitate și texte literare, recenzii, face din ea o revistă de ținută științifică. Ultimul număr care ne-a sosit, (an. VII, nr. 11, 1988) cuprinde 170 de pagini cu semnături prestigioase precum pr. prof. Petru Rezuș, pr. dr. Paul Mihail, multe studii de pr. Ioan Dură și de prof. Nicolae V. Dură, prof. Nic. Petrescu, pr. Alexandru Stănculescu-Bîrdă, Emanoil Paraschivaș ș.a.

La sfîrșit are cîteva pagini despre viața bisericească locală cu știri îmbucurătoare că se continuă și crește colecta pentru construcția unei biserici care să aparțină exclusiv comunității române.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; tehnoredactori: Arhid. Ezechiel Oancea, Pr. Teodor Damian; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectoral export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.